

Saarna Karjasillan kirkossa 7.11.2021, 24. su helluntaista,

3.vsk. Room.13:1-7

Olemme tänään epistolan äärellä, jonka vaikutus ulottuu tähän päivään saakka. Roomalaiskirjeen 13. luku vaikutti keskeisellä tavalla luterilaiseen reformaatioon 1500-luvulla. Tänään se edelleen vaikuttaa kirkkomme ja valtiovallan keskinäisiin suhteisiin ja niiden järjestämiseen. Ilman Roomalaiskirjeen 13. lukua ei olisi luterilaista oppia 2 hallintavallasta eli regimentistä. Juuri tämä Raamatun kohta on innoittanut teologeja kirjoittamaan tuhansia sivuja Jumalan maallisesta ja hengellisestä hallinnasta. Paavali suorastaan tykittää 13. luvun ensimmäisissä jakeissa: ”Jokaisen on suostuttava esivaltansa alaisuuteen. Eihän ole esivaltaa, joka ei olisi Jumalalta peräisin, häneltä ovat vallankäyttäjät saaneet valtuutensa. Joka vastustaa esivaltaa, nousee siis Jumalan säädöstä vastaan, ja ne, jotka näin tekevät, saavat rangaistuksensa”.

Roomalaiskirjeen kirjoittamisen ajankohtana, 50-luvun lopulla, Rooman valtakunnassa hallitsi keisari Nero. Elämme tänään yhteiskunnallisessa todellisuudessa, joka on tyystin toisenlainen. Hyppy alamaisuuteen ja itsevaltiuteen rakentuvasta hallinnosta kansanvaltaan on pitkä. Suomen hallitusmuoto vuodelta 1919 paaluttaa demokratian. ”Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimmässä oikeusasteessa korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus”. Onko Paavalin näkemyksillä jotakin merkitystä 2020-luvun Suomessa, jossa esivalta on kansan suoraan tai välillisesti valitsema?

Politiikan veteraani, kirkkomme papiksi muutama vuosi sitten vihitty Timo Laaninen, arvioi demokratian tilaa viime sunnuntain Kalevassa: ”Demokratia voi hyvin niin kauan, kun ihmiset osoittavat mieltään. Se kertoo ihmisten uskosta siihen, että poliittisten järjestelmien kautta voidaan vaikuttaa yhteisiin asioihin”, näin siis Laaninen. Moniarvoisessa ja monikulttuurisessa tasavallassa vallitsee sananvapaus ja uskonnonvapaus. Pohjoismaisessa demokratiassa siedetään varsin pitkälle myös ulkoparlamentaarisia toimia, jopa anarkiaa, sikäli kuin se ei ole vaaraksi kanssaihmisille. Kirjailija Tuomas Kyrö kirjoittaa muutama viikko sitten julkaistussa Suomen kuvalehden kolumnissa elokapinasta ja tähyää tulevaisuuteen. Hän otaksuu, että elokapinaan osallistuvista löytyvät 2040-luvun päättäjät. He ovat oman aikansa annisinnemäkiä, erkkituomiojia ja björnwahlrooseja. Kyrö toteaa, että ”parlamentarismien ulko-ovilta on lyhyt matka sisälle”.

Jo pelkästään näiden kuvausten perusteella pohjoismaisen demokratian todellisuus on aivan muuta kuin alistamisen ja itsevaltiuden varaan rakennettu Rooman keisarikunta. Ja kuitenkin Roomalaiskirjeen 13. luvulla on pysyvä arvo ja merkitys. Merkitys tyhjentyy Paavalin kiteytykseen: ” Ei ole esivaltaa, joka ei olisi peräisin Jumalalta”. Hän ei ota kantaa siihen, miten hallinto on järjestettävä tai mikä on oikea vallankäyttötapa. Hän ei myöskään kysy, toteuttaako esivalta toimissaan Jumalan tahtoa vai toimiiko se jumalattomasti. Ydinviesti on siinä, että kenelläkään ei ole valtaa, ellei Jumala ole sitä hänelle antanut. Jokainen vallankäyttäjä vastaa tekemisistään Jumalalle. He ovat Jumalan palveluksessa, kun he hoitavat tehtäviään.

Kun Paavali kirjoitti kirjeensä pääkaupungin kristilliselle seurakunnalle, kristityt olivat Rooman valtakunnassa pieni vähemmistö. Ulkopuolisten silmissä he olivat juutalainen lahkko. Se suojasi kristittyjä vainoilta, koska juutalaisia ei heidän yksijumalaisen eli monoteistisen uskontonsa vuoksi vaadittu palvomaan keisaria jumalana. Vähitellen juutalaisuuden suoma suoja kuitenkin heikkeni. Valtiovalta vainosi kristittyjä jo vuonna 64. Syy oli Rooman palo. Sen syyttämisestä keisari Nero syytti kristittyjä. Luotettavan perimätiedon mukaan Rooman kansalainen, apostoli Paavali, teloitettiin tuolloin miekalla. Kun Paavali Roomalaiskirjeen 13. luvussa painottaa, että ”esivalta ei kanna miekkaa turhaan”, hän ei tässäkään ota kantaa siihen, toimivatko viranomaiset Jumalan tahdon mukaisesti. Paavali luottaa vakaasti siihen, että oikeuden miekka on Jumalalta saatu valtuutus yhteiskuntarauhan ja järjestyksen säilymiseksi.

Luterilainen näkemys erilaisista kutsumustehtävistä on kytköksissä Roomalaiskirjeen 13. lukuun. Luther painottaa, että kaikki rehellinen työ on arvokasta Jumalan palvelemista. Maalliset asiat ovat yhtä lailla tärkeitä kuin hengelliset. Niiden hoidon on Jumala uskonut ihmisen tehtäväksi. Jumalan kaiken kattava hallinta valottuu terävästi toisen maailman sodan aikana Canterburyn arkkipiispana palvelleen William Templen (k. 1944) kiteytyksessä: ”On suuri erehdys otaksua, että Jumala olisi kiinnostunut pelkästään tai edes pääasiassa uskonnosta”. Omalla tavallaan ytimeen osuu myös Pelastusarmeijan iskulause, soppaa, saippuaa ja sielunhoitoa.

Paavali ei esiinny yhteiskunnallisena uudistajana. Hän ei vaadi antiikin aikana yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti keskeisen instituution, orjuuden poistamista. Eiköhän vaan kristillinen usko olisi sammunut alkutekijöihinsä, jos kristittyjen piskuinen joukko olisi vaatinut uudistuksia ja ryhtynyt avoimeen kapinaan alistavaa ja sortavaa valtiovaltaa vastaan. Kapinallisen liikehdinnän sijasta varhaiset kristityt hapattivat elinympäristöään rakkaudellisella esimerkillä. ”Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutatte Kristuksen lain”, näin kehottaa Paavali Galatalaiskirjeessä. Kirjeessään Filemonille hän teroittaa, että isännän tulee kohdella orjaansa sydämellisellä rakkaudella. Jeesuksen

opettama rakkauden käsky sisälsi todeksi elettyä sen siemenen, joka aikanaan oli johtava orjalaitoksen häviämiseen. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisella julistuksella vuodelta 1948 on suora kytkös kristilliseen näkemykseen jokaisen ihmisen luovuttamattomasta arvosta riippumatta syntyperästä tai asemasta.

Luterilaisen kirkkomme opetuksen mukaan ei ole olemassa yhtä oikeaa kristillistä yhteiskuntajärjestystä. Kuitenkin kristilliset arvot ovat vuosisatojen saatossa muokanneet käsitystä hyvästä hallinnosta. Vaikka mikään yhteiskuntajärjestelmä ei ole täydellinen, vastaa pohjoismainen demokraattinen oikeusvaltio parhaiten luterilaisen kirkkomme näkemystä hyvästä yhteiskuntajärjestyksestä. Oikeusvaltion keskeisinä päämäärinä ovat yhteisen hyvän edistäminen, pahan minimoiminen ja heikkojen suojaaminen. Pohjoismainen demokratia antaa kansalaisille vastuuta ja mahdollisuuden vaikuttaa yhteiskuntaan ja vallankäyttäjien valintaan. Demokratian puitteissa voimme kytkeä vallan ja vapauden toisiinsa siten, että ne kontrolloivat ja rajoittavat toisiaan. Pohjoismainen demokratia ei ollut Paavalin näköpiirissä ja kuitenkin hänen opetuksensa esivallasta järjestyksen, oikeuden ja rauhan turvaajana on se aihio, josta demokratiamme on vähä vähältä noussut kukoistukseen. Demokratian toimivuus ei ole itsestäänselvyys maailmassa, jossa jopa valheesta on tullut laajalti hyväksytty vallan käytön väline. Rukoilemme tässäkin messussa vallankäyttäjille viisautta, vastuuntuntoa ja inhimillisyyttä.

Kristityn kutsumus, oli se sitten maallinen tai hengellinen, on olla hereillä eikä mennä mukaan sellaiseen, minkä omassa tunnossaan tietää vääräksi. Haastavissa valintatilanteissa viitoittaa Raamatun sana, ”ennemmin tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä” (Apt. 5:29).

Kun saarnateksti on kappale Roomalaiskirjeen 13. lukua, ei oikein voi välttyä lain saarnalta, vaatimusten ja velvoitteiden tähdentämiseltä. Kristillisen uskomme ydinsanoma ei kuitenkaan ole laki. Laissa ei lopulta ole mitään erityistä. Lakia on maailma täynnä. Mutta Jumalan armo - se on erityistä. Sitä ei maailma tarjoa. Kristillisen uskomme ydin on sanoma armosta, joka elämän ulkonaisista olosuhteista riippumatta murtaa synnyn ja seurauksen ankaran lain ja vapauttaa orjan synnin kahleista. Kristitty on orjanakin vapaa. Näillä sanoilla armahdettu Paavali ylistää elävää Kristusta, todellista Vapauttajaansa.

Yksikään ihminen ei selviydy yksin. Meistä jokainen kohtaa tilanteita, joissa omat voimat, keinot ja viisaudet loppuvat. Turvaverkot pettävät. On tunnustettava avuttomuus. On turvauduttava ulkopuolisiin. On nöyryyttävä. On pakko käydä ahtaasta portista. On pyydyttävä apua Kristukselta. Hän on täynnä armoa ja totuutta.

Mitä Jumalan armo on? Eikö se ole sitä, että Jumala haluaa olla ihmiselle hyvä. Elämän antaja ei halua yhdenkään ihmisen

peruuttamatonta hukkumista. Armo saa armahdetun kiittämään, ylistämään ja palvomaan Kristusta. Armahdetuista, kiitollisista ihmisistä virtaa Jumalan armo ja armahtavuus siihen ympäristöön, jossa kanssaihmiset jaksavat hiljaa toivoa ja ikävöidä armoa, siis vapautta, täyttä vapahdusta. Vietimme eilen pyhäinpäivää. Yhteinen nimittäjä niille, jotka Vapahtaja pyhäinpäivän evankeliumissa julistaa autuaiksi, siis onnellisiksi, on armon ikävä, nälkä ja jano. Työhuoneeni seinällä on rahallisesti arvoton painokuva. Se on Lucas Cranach vanhemman maalaus vuodelta 1547 Lutherin kotikaupungin, Wittenbergin kaupunginkirkossa. Luther saarnaa seurakunnalle. Maalauksen keskuksessa ei kuitenkaan ole hän. Keskuksessa on verta vuotava ristiinnaulittu. Ristinnaulitun lannevaate liehuu kuin tuulessa hulmuten. Kristus on seurakuntansa keskellä elävänä läsnä. Lutherin oikea käsi ojentuu kohti Kristusta. Hänessä on pelastus tänään. Tämän ilosanoman viestin tuojiksi on Jumala kutsunut myös teidät, tänään tehtäväänne siunattavat Karjasillan seurakunnan työntekijät, Jonne, Nina ja Ville - ”Kuinka ihanat ovat ilosanoman tuojan askelet!”